

за підтримки
Програми Розвитку
ООН

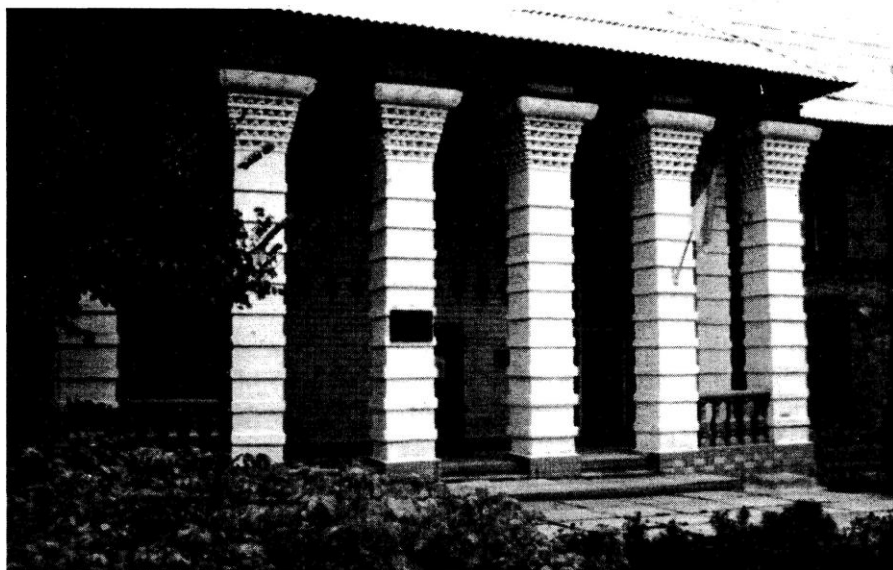

ШКІЛЬНИЙ СВІТ

ВИДАЄТЬСЯ З 1 ВЕРЕСНЯ 1997 РОКУ ЧОТИРИ РАЗИ НА МІСЯЦЬ
№ 13 (189), Квітень 2003

АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕЧНА АСОЦІАЦІЯ
СЕКЦІЯ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ БІБЛІОТЕКИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

**РОБОЧІ ТАБЛИЦІ ББК
ДЛЯ ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕК**

Укладачі: Лобановська І. Г.
Чернюк О. А.

ВСТУП

З часу впровадження в практику роботи шкільних бібліотек другого видання таблиць ББК* вже минуло п'ятнадцять років. Таблиці, орієнтовані переважно на зміст вітчизняної літератури 70-80-х років, багато в чому застаріли. За цей час відбулися важливі зміни як у суспільному житті нашої країни, так і в усьому світі. Розвиток культури, науки, економіки, техніки та інших галузей знань спонукали до підготовки нової редакції таблиць, і вони побачили світ у 1998 році.** На жаль, до шкільних бібліотек України вони практично не потрапили. Крім того, розроблені в Росії, ці таблиці не завжди відповідають потребам української бібліотечної науки і практики.

Зважаючи на це, а також беручи до уваги, що останнім часом відкрилось багато нових шкіл, а попередній випуск таблиць став уже бібліографічною рідкістю і попит на них зріс у кілька разів, співробітниками відділу наукового опрацювання і каталогізації документів Державної науково-педагогічної бібліотеки України підготовлені Робочі таблиці ББК для шкільних бібліотек. За основу було взято видання російських таблиць ББК для масових***, дитячих та шкільних бібліотек, використані методичні рекомендації Національної парламентської бібліотеки України, досвід роботи інших бібліотек України, а також власні напрацювання.

За браком місця методичні поради щодо систематизації документів у тексті таблиць, а також посилання на суміжні дисципліни викладено скорочено, тому ми радимо уважно ознайомитись з таблицями до початку їх використання. З усіх питань систематизації просимо звертатись до ДНПБ України.

Таблиці призначені працівникам шкільних бібліотек різних типів шкіл, можуть бути корисними для закладів середньої профтехосвіти, а також для дитячих та інших бібліотек, які обслуговують дітей.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ щодо використання робочих таблиць класифікації

Ці таблиці призначені для організації бібліотечних фондів, систематичних каталогів і картотек шкільних бібліотек.

Основне завдання таблиць – розкрити зміст творів друку, подати їх як струнку науково обґрунтовану систему знань і цим максимально полегшити читачеві використання бібліотечних фондів.

Таблиці складаються з основних та допоміжних таблиць (загальних, територіальних і спеціальних типових ділень). Їх поєднання створює розгорнуті таблиці.

* Библиотечно-библиографическая классификация: Табл. для дет. и шк. б-к / ГБЛ.- 2-е изд., испр. и доп.- М.: Книга, 1986.- 292 с.

** Библиотечно-библиографическая классификация: Табл. для дет. и шк. б-к / ГБЛ, Рос. гос. дет. б-ка.- 3-е изд., испр. и доп.- М.: Либеря, 1998.- 320 с.

*** Библиотечно-библиографическая классификация: Рабоч. табл. для мас. б-к.- М.: Либеря, 1999.- 688 с.

ОСНОВНІ ДІЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ

- 1 Загальнонаукові та міждисциплінарні знання^{*}
- 2 Природничі науки
- 3 Техніка. Технічні науки
- 4 Сільське та лісове господарство
- 5 Охорона здоров'я. Медицина
- 6/8 Суспільні та гуманітарні науки
- 9 Література універсального змісту

ЗАГАЛЬНІ ТИПОВІ ДІЛЕННЯ (ЗТД)

Таблиця ЗТД містить визначення для позначень матеріалу за темою (історія науки, діячі науки; заклади, організації, товариства; експедиції; професії та ін.) та за формою (бібліографічні посібники, довідники, навчальні видання та ін.).

Визначники ЗТД додаються до індексу галузі або теми безпосередньо без будь-якого знака. Наприклад, "**20я7** Навчальні видання з природознавства".

ЗТД не використовуються, якщо для даного питання передбачено спеціальний індекс в основній таблиці або в таблицях спеціальних типових ділень, наприклад, "**87.3** Історія філософії", а не **87г**.

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ТИПОВІ ДІЛЕННЯ (ТТД)

ТТД призначені для одноманітного підрозділу матеріалу за регіональною ознакою. Визначення територіальних понять – цифри та букви української абетки, великі та малі – беруться в круглі дужки. Об'єктами класифікації в таблиці ТТД є території та акваторії Землі. ТТД відображають переважно сучасну політичну карту світу. Всі країни, незалежно від їхніх розмірів та політичного устрою, розташовані в межах частин світу за абеткою їхніх назв. Виняток становить Росія (а раніше СРСР), оскільки вона розташована в двох частинах світу (Європі та Азії) і не може бути представлена в цілому в жодній з них.

ТТД може додаватися до індексу тих підрозділів основних таблиць або типових ділень, в яких необхідно виділити матеріал про окрему країну, місцевість, територію. Наприклад, "**30г(4Укр)** Історія техніки в Україні".

СПЕЦІАЛЬНІ ТИПОВІ ДІЛЕННЯ (СТД)

На відміну від загальних і територіальних типових ділень, СТД використовуються тільки в межах одного відділу або декількох розділів однієї галузі знань. Відмітною ознакою СТД є знак - (дефіс) перед їхньою цифровою частиною. СТД за звичай розташовуються безпосередньо під індексами тих розділів, для деталізації яких вони призначені.

^{*} Відділ розробляється

Послідовність індексів

У ББК закріплено визначену умовну послідовність рубрик у таблицях і роздільників у каталогах і картотеках. Порядок розташування індексів на одному ступені ділення:

- Індекси загальних типових ділень;
- Індекси територіальних типових ділень;
- Індекси спеціальних типових ділень;
- Індекси з двокрапкою.

Нововведення в робочі таблиці ББК

Нововведення, враховані під час складання робочих таблиць ББК, можна згрупувати таким чином:

1) Включено ряд нових ділень у розділи "63 Історія. Історичні науки", "74 Освіта. Педагогічна наука", "77 Дозвілля та відпочинок", "86 Релігія. Містика. Вільнодумство" та інші.

2) Деталізовано ряд розділів: "20 Природничі науки в цілому. Природознавство в цілому", "26 Науки про землю", "28 Біологічні науки", "60 Суспільні науки в цілому", "63 Історія. Історичні науки", "74 Освіта. Педагогічна наука" та інші.

3) Змінено методику систематизації ряду ділень: всі розділи з типовим визначником "я92", а також "20.1 Людина і довкілля. Екологія людини. Екологія в цілому" та інші.

4) Значно деталізовані спеціальні типові ділення в розділі "63 Історія. Історичні науки" та в ТТД "я7 Навчальні видання".

5) Введено нові індекси для ряду ділень, що існували в попередньому виданні "Таблиц...": "28.7 Біологія людини. Антропологія", "74.27 Діти. Дитячий рух та організації", "84я92 Літературна творчість дітей", "85...я92 Художня самодіяльність...", "87.703.7 Моральні проблеми кохання, сім'ї, сексу", "87.774 Культура поведінки. Етикет" та інші.

У процесі впровадження цих нововведень ми рекомендуємо:

- Під час систематизації літератури деталізацію ділень визначати наявністю літератури в конкретній бібліотеці;

- законсервувати ділення, для яких у запропонованому виданні таблиць передбачено нові індекси класифікації. Наприклад, законсервувати ділення "74.22 Дитячі громадські організації", а нові надходження збирати в розділі "74.27 Діти. Дитячий рух та організації". Рекласифікацію літератури проводити поетапно, враховуючи читацький попит на неї. У систематичних каталогах і картотеках необхідно зробити перехресні відсилки;

- у розділах, де змінено методику систематизації, застосовувати нову методику.

Таблиці загальних та спеціальних типових ділень (СТД) використовувати залежно від наявності літератури та читацького попиту. Наприклад, СТД у розділах "63.3 Історія. Історичні науки", "86.3 Окремі релігії", в таблиці типових ділень "я7 Навчальні видання" та інші.

Важливою умовою правильного застосування таблиць ББК в організації фондів і каталогів бібліотеки є своєчасна підготовка Робочих таблиць.

Кожна шкільна бібліотека, зважаючи на обсяг і склад свого фонду, визначає, які індекси будуть використовуватись нею під час розстановки фонду, а які – у систематичному каталозі.

Для розстановки фонду потрібна менша деталізація, ніж для каталогів. Наприклад, на полиці достатньо роздільника "24 Хімічні науки", а в каталозі необхідно мати дрібніші ділення: "24.1 Загальна та неорганічна хімія", "24.2 Органічна хімія" і т.д.

Прийняті ділення фіксуються в таблицях ББК, де позначаються індекси, що використовуються для розстановки документів на полицях (поличні індекси), та індекси, які використовуються в систематичному каталозі (каталожні індекси). Це робиться за допомогою підкреслювання або позначення літерою, наприклад, "П" – поличний, "К" – каталожний.

Слід мати на увазі, що в тексті таблиць представлено як приклади найбільш поширені індекси з типовими діленнями. В усіх інших випадках бібліотекарі повинні самостійно створювати складні індекси, до складу яких входять індекси різних типових ділень. Приклади використання ЗТД широко представлені в розділах "26.8 Географія" та "30 Техніка та технічні науки в цілому".

Під час систематизації слід використовувати всі можливості таблиць для деталізації навіть за невеликої кількості документів. Це потрібно для того, щоб у майбутньому не довелось повторно систематизувати документи у разі необхідності дроблення розділів каталогу в зв'язку зі збільшенням потоку документів або при злитті декількох фондів.

Класифікаційні індекси, які систематизатор комбінує з індексів основних та допоміжних таблиць загальних і спеціальних типових ділень ББК, вносяться до тексту робочих таблиць з відповідним формулюванням. Паралельно складний або складений індекс може бути зафіксований у самому систематичному каталозі. Для цього на роздільнику записується цей індекс та його формулювання. Під час користування електронним каталогом наявність максимально повного індексу на кожну публікацію дасть можливість у деяких випадках провести адекватний пошук тільки за індексами ББК.

- 2 ПРИРОДНИЧІ НАУКИ (ПРИРОДОЗНАВСТВО)**
- 20 Природничі науки в цілому. Природознавство в цілому**
- 20г Історія природничих наук в цілому. Життя та діяльність учених**
- 20я92 Цікаве природознавство**
- 20.1 Людина і довкілля. Екологія людини. Екологія в цілому**
 Взаємодія людини з природним середовищем і середовищем, створеним людиною. Соціальна екологія. Урбоекологія. Сільськогосподарська екологія в цілому. Інженерна (промислова) екологія в цілому. Глобальна екологія, глобальні кризові явища в екології: опустелювання Землі, зникнення багатьох видів рослин і тварин, деградація річок та озер та ін. Екологічні катастрофи (Чорнобильська катастрофа). Ноосфера.
- 20.18 Раціональне природокористування. Охорона природи**
 Забруднення та моніторинг довкілля, охорона природи в цілому, рекреаційне використання природи та ін.
- 20.19 Аномальні явища у довкіллі. Уфологія**
 Неопізнані літаючі об'єкти (НЛО), проблема позаземних цивілізацій, райони з аномальними властивостями та явищами (Бермудський трикутник та ін.), полтергейст та ін.
- 22 ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ**
- 22.1 Математика**
 Математична логіка. Теорія множин.
- 22.1я92 Цікава математика**
- 22.13 Теорія чисел. Арифметика**
- 22.14 Алгебра**
 Пропорції та прогресії, логарифми. Елементи комбінаторики. Біном Ньютона. Багаточлени.
- 22.15 Геометрія. Топологія**
- 22.151.0 Планіметрія. Стереометрія. Тригонометрія**
- 22.16 Математичний аналіз. Функціональний аналіз**
 Диференційне, інтегральне, операційне обчислення, теорія функцій.
- 22.17 Теорія ймовірності. Математична статистика. Дискретний аналіз (дискретна математика)**
 Комбінаторний аналіз, теорія графів та ін.
- 22.18 Математична кібернетика**
 Дослідження операцій: теорія корисності та прийняття рішень, теорія ігор, математичне програмування та ін.
- 22.2 Механіка (наука про рух тіл)**
 Статика, кінематика, динаміка, теорія удару, теорія коливань та ін.

- 22.3 Фізика**
Теоретична фізика: математична фізика, теорія відносності, квантова теорія, термодинаміка.
- 22.3н Техніка безпеки під час проведення фізичних дослідів**
- 22.3с Фізичні прилади**
- 22.32 Акустика (наука про звук)**
- 22.33 Електрика та магнетизм**
- 22.34 Оптика (наука про світло)**
- 22.36 Молекулярна фізика. Будова матерії**
- 22.37 Фізика твердого тіла**
- 22.38 Ядерна фізика (фізика атомного ядра та елементарних часток)**
- 22.6 Астрономія (наука про небесні тіла)**
- 22.61 Астрометрія. Час. Літочислення. Календар**
- 22.63 Астрофізика**
- 22.65 Сонячна система. Міжпланетне середовище**
- 22.652 Сонце**
- 22.654 Планети і супутники. Планетна астрономія**
- 22.655 Малі тіла Сонячної системи**
- 22.66 Зірки і міжзоряна дифузна матерія. Зоряна (галактична) астрономія**
- 22.67 Зоряні системи**
- 24 ХІМІЧНІ НАУКИ**
- 24н Техніка безпеки під час проведення хімічних дослідів**
- 24я92 Цікава хімія**
- 24.1 Загальна і неорганічна хімія**
- 24.2 Органічна хімія**
- 24.5 Фізична хімія. Хімічна фізика**
- 26 НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ (ГЕОДЕЗІЯ, ГЕОФІЗИКА, ГЕОЛОГІЯ І ГЕОГРАФІЯ)**
- 26.1 Геодезія (наука про визначення форми та розмірів Землі та про виміри на місцевості). Картографія (наука про складання та використання карт)**
- 26.2 Геофізика (фізика Землі)**
- 26.21 Фізика надр Землі**
- 26.22 Гідрологія (наука про природні води)**
- 26.23 Метеорологія (наука про атмосферу). Погода та її передбачення**
- 26.3 Геологія (наука про склад, будову та історію земної кори)**

- 26.8 Географія**
Література, яка охоплює всі або декілька галузей географії.
Окремі галузеві географії див. у відповідних підрозділах класифікації.
Наприклад: економічна географія див. 65.04; історична географія див. 63.2.
- 26.8г Історія географії та географічних відкриттів. Біографії географів та мандрівників**
Література загального характеру з історії географічних відкриттів в цілому та за окремі періоди.
Описи мандрівок та експедицій збираються в підрозділах індексу 26.89.
Описи експедицій та мандрівок, пов'язані з географічними відкриттями, збираються під індексом 26.8г за рахунок повторного відображення з відповідних підрозділів 26.89.
- 26.8л5 Географічні гуртки, товариства, об'єднання**
- 26.8л6 Географічні музеї, виставки**
- 26.8л8 Географічні експедиції, екскурсії**
- 26.8н Техніка безпеки під час проведення географічних досліджень**
- 26.8п Професія географа**
- 26.8р Спеціальна географічна освіта**
- 26.8с Техніка та організація експериментальної роботи і практичної діяльності з географії**
- 26.8я1 Бібліографічні посібники з географії**
- 26.8я2 Довідкові видання з географії**
- 26.8я6 Географічні карти та атласи**
- 26.8я7 Навчальні видання з географії**
- 26.8я72 Для середньої школи**
- 26.8я72-1 Підручники**
- 26.8я72-3 Хрестоматії, книги для читання**
- 26.8я72-5 Посібники для лабораторних робіт та інших практичних занять (контурні карти)**
- 26.8я72-7 Наочні посібники**
- 26.8я72-8 Прилади, апарати, інструменти**
- 26.8я72-9 Інше (зошити з географії)**
- 26.8я92 Цікава географія**
- 26.82 Фізична географія**
- 26.87 Рекреаційна географія**
- 26.89 Географія окремих територій. Країнознавство. Краєзнавство**
Підрозділяти за Таблицею територіальних типових ділень.
Всебічна характеристика країни, регіону або материка, комплексні краєзнавчі описи окремих територій. Експедиції, мандрівки, путівники.
- 26.89(0) Весь світ. Всі країни**

- 26.89(4Укр) Географія України**
- 26.89(4Укр-2) Міста України**
- 26.89(4Укр-2Київ) Київ**
- 26.89(4Укр-2Київ)я2 Путівники по Києву**
- 26.89(4Укр-4) Облaсті України**
- 26.89(4Укр-4Киї) Київська облaсть**
- 26.89(4Укр-6Крм) Республіка Крим**
- 26.89(2) Росія. СРСР**
- 26.89(2Рос) Російська Федерація (РФ) (1991 –)**
- 26.89(4) Європа**
- 26.89(5) Азія**
- 26.89(6) Африка**
- 26.89(7) Америка**
- 26.89(8) Австралія та Океанія**
- 26.89(9) Океани та моря. Світовий океан**
- 26.891 Краєзнавство**

Краєзнавча робота в школі та в позашкільних закладах. Краєзнавчі музеї.

28 БІОЛОГІЧНІ НАУКИ (НАУКИ ПРО ЖИВУ ПРИРОДУ)

28.0 Загальна біологія

Життя, його походження та розвиток в цілому. Еволюційна біологія. Загальна генетика, цитологія, морфологія, гістологія. Загальна біофізика. Біокібернетика. Загальна біохімія. Загальна фізіологія. Імунологія.

28.08 Загальна екологія. Біогеографія

28.082 Гідробіологія (наука про організми, що мешкають у водному середовищі, та їхня взаємодія з середовищем перебування)

28.088 Охорона живої природи

Охорона та раціональне використання біологічних ресурсів. Відновлення видів рослин і тварин, що зникають. Червона книга. Заповідники. Заказники. Національні парки.

28.5 Ботаніка (наука про рослини)

28.5л6 Ботанічні сади

28.5с Збирання та складання колекцій, гербаріїв та ін.

28.6 Зоологія (наука про тварин)

28.6л6 Зоологічні парки, сади, музеї

28.6с Збирання та складання колекцій

Виготовлення чучел (таксидермія), консервація. Ловля та перевезення тварин. Утримання тварин в неволі: живі куточки, тераріуми, віварії та ін.

□ Акваріуми див. 28.082

- 28.7 Біологія людини. Антропологія**
- 28.70 Біологія людини**
- 28.706 Анатомія та гістологія людини**
- 2 ТЕХНІКА. ТЕХНІЧНІ НАУКИ**
- 30 Техніка і технічні науки в цілому**
- 30г Історія техніки. Життя та діяльність учених та винахідників**
- Під індексом 30г збирається література з питань історії техніки в цілому та збірники біографій учених та винахідників. Література з історії окремих галузей знань, а також біографії окремих учених та винахідників можуть збиратись під індексом 30г за рахунок повторного відображення з відповідних підрозділів 3.
- 30г(4Укр) Історія техніки в Україні.**
- 30л5 Станції юних техніків, будинки технічної творчості, гуртки юних техніків**
- 30л6 Технічні музеї та виставки**
- 30н Техніка безпеки**
- 30у Винахідництво та раціоналізація в галузі техніки. Патентна справа**
- 30ф Науково-технічна інформація**
- Методи, форми і засоби науково-інформаційної діяльності, розповсюдження досягнень техніки та передового досвіду.
- 30ц Стандартизація, нормалізація, визначення технічних умов**
- 30я1 Бібліографічні посібники з техніки**
- 30я2 Довідкові видання з техніки**
- Технічні енциклопедії, термінологічні словники, загальні довідники для фахівців.
- 30я6 Технічні схеми, креслення**
- 30я7 Навчальні видання із загальнотехнічних дисциплін та ручної праці в цілому**
- 30я92 Технічні саморобки**
- 30.1 Загальнотехнічні дисципліни**
- Метрологія. Вимірювання та прилади для вимірювання (годинники та ін.), одиниці виміру. Технічна механіка: опір матеріалів, технічна гідромеханіка (гідравліка), аеродинаміка. Технічна фізика. Технічна біологія. Ергономіка: системи "людина – машина", "людина – автомат".
- 30.10 Метрологія. Техніка вимірювання**
- 30.11 Креслення**
- 30.12 Технічна механіка**
- Опір матеріалів. технічна гідромеханіка (гідравліка). Технічна аеродинаміка.
- 30.13 Технічна фізика**
- 30.14 Теорія надійності**

- 30.17** **Ергономіка**
- 30.18** **Технічна естетика. Промислове мистецтво. Дизайн**
- 30.2** **Проектування**
- 30.3** **Сировина. Матеріали. Матеріалознавство**
- 30.4** **Конструкції**
- 30.6** **Загальна технологія. Основи промислового виробництва**
 Промислові підприємства. Складське господарство. Промислове обладнання. Організація виробничого процесу. Технічний контроль на виробництві. Продукція. Товарознавство. Окремі технологічні процеси.
- 30.69** **Відходи та їх використання**
- 30.8** **Монтаж, експлуатація, ремонт машин та промислового обладнання**
- 30.9** **Реконструкція та модернізація машин та промислового обладнання**
- 31** **Енергетика**
- 31.2** **Електроенергетика. Електротехніка**
- 31.3** **Теплоенергетика. Теплотехніка**
- 31.4** **Ядерна енергетика (атомна енергетика)**
 Захист від радіоактивних випромінень. Дозиметрія ядерних випромінень. Ядерні реактори. Атомні електричні станції.
- 31.5** **Гідроенергетика (енергія води та її використання)**
- 31.6** **Інші галузі енергетики**
- 32** **Радіоелектроніка**
- 32.81** **Кібернетика**
 Теорія інформації, автоматів і керуючих систем. Штучний інтелект. Електронні автомати та ігри. Інформатика (загальні питання).
- 32.84** **Загальна радіотехніка**
- 32.85** **Електроніка**
- 32.88** **Електричний зв'язок**
 Телеграфний, факсимільний, телефонний зв'язок. Поштовий зв'язок.
- 32.94** **Телебачення**
- 32.95** **Радіолокація**
- 32.96** **Автоматика і телемеханіка**
- 32.97** **Обчислювальна техніка**
- 32.973** **Комп'ютери (електронно-обчислювальні машини)**
- 32.973-018** **Програмування для ЕОМ**
- 32.973-018.1** **Мови програмування**
- 32.973-018.2** **Програмне забезпечення**
- 32.973-018.228** **Комп'ютерні ігри**

- 32.973.202 Комп'ютерні системи та мережі**
Глобальні мережі (Internet, GLASNet, Relcom та ін.), локальні мережі. Електронна пошта. Телеобробка даних.
- 32.98 Оргтехніка**
- 33 Гірнична справа**
- 34 Металургія. Обробка металів. Машинобудування. Приладобудування**
- 34.2 Металознавство**
Будова, структура та властивості металів та сплавів. Фізика металів та металевих сплавів.
- 34.3 Металургія**
Виробництво та властивості чавуну, марганцю, хрому, заліза та сталі, кольорових металів та сплавів, порошкова металургія (металокераміка) та ін.
- 34.4 Загальне машинобудування. Машинознавство**
Машинобудівні матеріали та вироби. Деталі машин та механізмів.
- 34.6 Обробка металів. Складання машин та механізмів**
Ливарне виробництво, обробка металів тиском, різанням; зварювання, різання, паяння, склеювання, зміцнення металів. Корозія металів. Захист металів від корозії. Гальванотехніка. Слюсарні, мідницькі та жерстяні роботи. Гравіювання. Слюсарно-складальні роботи. Інструменти для обробки металів.
- 34.8 Виробництво металевих виробів (метизів)**
- 34.9 Приладобудування**
- 35 Хімічні виробництва**
Хімія в побуті. Виробництво добрив, палива, лікарських та вітамінних речовин, ароматичних та парфюмерно-косметичних засобів. Виробництво фотокіноматеріалів, полімерів та пластмас. Каучук, резина та вироби з них. Виробництво хімічних волокон, лакофарбових матеріалів, клею. Целюлозно-паперове виробництво. Виробництво жирів, масел, мила та мийних засобів. Виробництво чорнил та ін.
- 36 Харчові виробництва**
Окремі харчові виробництва: хлібопекарське, цукрове, кондитерське, переробка плодів та овочів, виробництво м'яса та м'ясних продуктів, птахопродуктів, риби та рибних продуктів, молока та молочних продуктів та ін.
- 36.99 Кулінарія**
- 36.991 Приготування окремих страв**
- 36.992 Приготування страв з окремих продуктів**
- 36.996 Спеціальна кулінарія**
Дитяча, лікувальна, дієтична, вегетаріанська.
- 36.997 Домашня кулінарія. Книги з кулінарії**

- 37** **Деревообробне виробництво. Виробництва легкої промисловості. Поліграфічне виробництво. Фотокінотехніка**
- 37.1** **Деревообробні виробництва**
- 37.2** **Виробництва легкої промисловості (текстильне, швейне, шкіряно-взуттєве та інші виробництва)**
- 37.248** **Рукоділья**
 Домашнє пошиття та лагодження одягу, вишивання, в'язання, макраме, вироби з соломи, клаптиків; м'яка, паперова іграшка, саморобки з природного матеріалу та ін.
- 37.279** **Домоведення (домашнє господарство)**
 Рецепти та корисні поради. Благоустрій, обладнання, прибирання помешкання. Догляд за одягом: прання, прасування. Вибір одягу: культура одягу, вміння одягатися та ін.
- 37.8** **Поліграфічне виробництво**
- 37.874** **Машинопис**
- 37.9** **Фотокінотехніка**
- 38** **Будівництво**
- 39** **Транспорт**
- 39.2** **Залізничний транспорт**
- 39.3** **Автомобільний транспорт**
- 39.4** **Водний транспорт**
- 39.5** **Повітряний транспорт. Авіація та повітроплавання**
- 39.6** **Міжпланетні сполучення (міжпланетні польоти)**
- 39.8** **Міський транспорт**
- 39.808** **Безпека та правила дорожнього руху**
- 4** **СІЛЬСЬКЕ Й ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО**
 Біологія сільськогосподарських рослин і тварин, відомості про методи та прийоми впливу людини на рослини й тварини для підвищення їхньої врожайності та продуктивності, відомості про господарське використання рослин і тварин. Присадибне господарство.
- 40** **Природничо-наукові та технічні основи сільського господарства**
 Агробіологія, агрофізика, агрометеорологія та агрокліматологія, ґрунтознавство, агрохімія: добрива та ін. Сільськогосподарська мікробіологія, радіологія та меліорація.
- 40.7** **Механізація та електрифікація сільського господарства. Авіація у сільському господарстві**
- 41** **Загальне рослинництво**
- 41.4** **Землеробство. Агротехніка**

- 42** **Спеціальне рослинництво. Окремі сільськогосподарські культури**
- 42.1** **Рільництво**
- 42.2** **Кормовиробництво. Кормові рослини**
- 42.3** **Овочівництво й садівництво**
- 42.37** **Декоративне садівництво та озеленення. Квітникарство**
- 43** **Лісове господарство**
- Ліс та його складові: дерева, кущі, гриби, ягоди, трави та ін.
 Дендрологія. Лісоводство: лісоведення, механізація та електрифікація лісового господарства, машини лісгосподарського призначення, авіація в лісовому господарстві. Догляд за лісом. Лісові пожежі та боротьба з ними. Лісоустрій. Лісокористування.
- 44** **Захист рослин**
- Методи і техніка захисту рослин. Шкідники рослин і боротьба з ними. Хвороби рослин і боротьба з ними. Захист сільськогосподарських культур і лісу від шкідників і хвороб, від небезпечних метеорологічних чинників і стихійних лих.
- 45** **Загальне тваринництво**
- Біологічні основи тваринництва. Розведення та племінна справа. Годівля та утримання. Продуктивність, працездатність тварин. Тваринництво в цілому.
- 46** **Спеціальне тваринництво. Окремі види тварин**
- 46.0** **Скотарство. Велика рогата худоба**
- 46.1** **Конярство**
- 46.5** **Свинарство**
- 46.6** **Вівчарство. Козоводство**
- 46.7** **Дрібне тваринництво (кролівництво, собаківництво, домашні кішки)**
- 46.8** **Птахівництво**
- 46.9** **Бджільництво. Шовківництво**
- 47** **Мисливське господарство. Рибне господарство**
- 47.1** **Промислове та спортивне мисливство. Звірівництво**
- 47.2** **Рибальство. Рибицтво**
- 48** **Ветеринарія (хвороби тварин, їх лікування та попередження)**
- 3** **ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я. МЕДИЦИНА**
- 51** **Організація охорони здоров'я. Гігієна. Епідеміологія**
- Вплив соціальних чинників на стан здоров'я населення. Міжнародні установи та організації з охорони здоров'я. Санітарно-гігієнічна пропаганда: боротьба з курінням, алкоголізмом, наркоманією, токсикоманією, протиснідова пропаганда. Товариства Червоного Хреста та Червоного Півмісяця.
- 51.2** **Гігієна**

Гігієна населених місць. Гігієна праці. Радіаційна гігієна. Санітарія та санітарний нагляд.

- 51.20** **Загальна гігієна**
- Чинники довкілля та їхня гігієнічна оцінка (характеристика): шум, вібрація, оптичне випромінення, електричне та магнітне поле, погода, клімат, голод, війни та ін. Життєспроможність людини в особливих та екстремальних умовах.
- 51.204** **Особиста гігієна. Здоровий спосіб життя. Гігієна побуту та відпочинку. Валеологія**
- Гігієна зору, слуху, шкіри, нігтів, волосся та ін. Гігієна навчально-трудового процесу та режим дня. Гігієна сну. Гігієна одягу. Загартовування.
- 51.23** **Гігієна харчування. Раціональне харчування, дієтологія**
- 52** **Загальна патологія. Медична вірусологія, мікробіологія та паразитологія. Фармакологія, фармація та токсикологія**
- 53** **Клінічна медицина**
- 53.5** **Загальна терапія (наука про методи лікування різних хвороб)**
- Перша допомога в разі нещасних випадків і надзвичайних ситуацій: під час поранень, опіків, відморожень, отруєнь, теплових ударів, рятування потопаючих та ін. Клінічна реанімація. Догляд за хворими. Лікарська терапія. Психо- та працетерапія: лікування навіюванням, медичним гіпнозом, аутотренінгом та ін. Нетрадиційні методи лікування. Народна медицина.
- 57** **Спеціальні клінічні розділи медицини. Хвороби, їх попередження та лікування**
- Внутрішні хвороби. Хірургія. Інфекційні хвороби: СНІД та ін. невропатологія, психіатрія, стоматологія, офтальмологія, медична сексологія, педіатрія.
- 60** **СУСПІЛЬНІ НАУКИ В ЦІЛОМУ**
- Всі або декілька суспільних наук. Суспільствознавство. Статистика.
- 60.5** **Соціологія**
- 60.6** **Демографія**
- 63** **Історія. Історичні науки**
- Спеціальні типові ділення для деталізації матеріалу з історії:*
- 01 Походження народу. Формування нації
 - 02 Виникнення держави
 - 03 Перетворення. Реформи
 - 04 Історичні зв'язки між народами даної країни. Історичні зв'язки народів даної країни з народами інших країн
 - 05 Приєднання, возз'єднання або входження окремих народів, держав і територій
 - 06 Колоніальний режим
 - 07 Питання про долю країни
 - 08 Історичне або міжнародне значення окремих подій
 - 1 Територія і населення
 - 2 Історія господарства та соціально-економічний устрій
 - 3 Політичний устрій
 - 36 Національні відносини. Національна політика

- 4 Політична боротьба. Політичні репресії. Громадсько-політичні рухи. Політична еміграція
- 49 Політичні репресії
- 6 Міжнародні відносини. Зовнішня політика
- 7 Культура. Ідеологія. Побут.
- 8 Персоналії державних і громадсько-політичних діячів

63.3(0) Всесвітня історія

Література з історії всіх або декількох країн різних частин світу, зарубіжних країн в цілому, про історичні зв'язки між народами, про внесок окремих народів у світову історію, про міжнародне значення подій, які відбулися в окремих країнах.

63.3(0)2 Первісне суспільство

63.3(0)3 Стародавній світ

Історія рабовласницького суспільства Стародавнього Сходу і Античного світу в цілому.

63.3(0)31 Стародавній Схід

Стародавній Єгипет. Месопотамія. Урарту. Мала Азія. Сирія, Фінікія, Палестина, Іран. Рабовласницькі держави Закавказзя та Середньої Азії.

63.3(0)32 Античний світ

Стародавні Греція, Рим, Італія та ін. Античні міста Північного то Східного Причорномор'я, Боспорське царство.

63.3(0)4 Середні віки (V ст. – 1640 р.)

Варварські племена та виникнення ранньосередньовікових держав. Хрестові походи, держави хрестоносців, Візантія. Пізні Середньовіччя.

63.3(0)5 Нова історія (1640 – 1918)

63.3(0)6 Новітня історія (1918 –)

63.3(0)61 Період 1918 – 1939 рр.

63.3(0)62 Період другої світової війни (1939 – 1945)

63.3(0)63 Період 1945 – кінець 80-х рр. XX ст.

63.3(0)64 Період з кінця 80-х рр.

63.3(0=A/Я) Історія окремих народів, які живуть розосереджено в різних країнах

Під індексом 63.3(0=...) збирається також література загального характеру про діаспори.

Історія окремих народів і окремих діаспор виділяється шляхом приєднання відповідних етнічних ділень, наприклад "63.3(0=Циг) Історія циган".

Література про діаспори в окремих країнах відображається в історії цих країн з додаванням відповідних етнічних ділень аналогічно визначенню народів зі списку літератур, наприклад: "63.3(7Кан=Укр) Українська діаспора в Канаді".

63.3(0=Укр) Історія українського народу. Українська діаспора в цілому

63.3(4Укр) Історія України

63.3(4Укр)лб Історичні музеї України

- 63.3(4Укр)2 Україна в найдавніші часи
- 63.3(4Укр)4 Україна в період II пол. IX ст. – I пол. XVIII ст.
- 63.3(4Укр)41 Період Київської Русі (II пол. IX ст. – 1170 р.)
- 63.3(4Укр)43 Галицький період (1087 – 1340 рр.)
- 63.3(4Укр)44 Литовський період (1340 – 1501 рр.)
- 63.3(4Укр)45 Польський період (1501 – 1647 рр.)
- 63.3(4Укр)46 Період козацтва (1647 – I пол. XVIII ст.)
- 63.3(4Укр)5 Україна в складі Російської та Австрійської імперій (1764 – 1917)
- 63.3(4Укр)51 Період II пол. XVIII – I пол. XIX ст.
- 63.3(4Укр)52 Період II пол. XIX ст. – 1917 р.
- 63.3(4Укр)6 Україна у XX ст. (1917 –)
- 63.3(4Укр)61 Період березень 1917 – 1921 рр.
- 63.3(4Укр)611 Період березень – листопад 1917 р.
- 63.3(4Укр)612 Українська Республіка доби Центральної Ради (листопад 1917 р. – квітень 1918 р.)
- 63.3(4Укр)613 Всеукраїнська держава Павла Скоропадського (квітень - грудень 1918 р.)
- 63.3(4Укр)614 Українська Народна Республіка (УНР) доби Директорії (грудень 1918 р. – осінь 1919 р.)
- 63.3(4Укр)615 Період осінь 1919 – 1921 рр.
- 63.3(4Укр)62 Україна в складі СРСР (період 1922 – 1991 рр.)
- 63.3(4Укр)621 Період 1922 – 1928 рр. НЕП в Україні
- 63.3(4Укр)622 Період 1929 – 1933 рр. Голодомор в Україні
- 63.3(4Укр)623 Період 1934 – 1938 рр.
- 63.3(4Укр)624 Україна в період другої світової війни (1939 – 1945 рр.). Участь українського народу в боротьбі проти фашизму
- 63.3(4Укр)624.5 Партизанський рух на території України. Участь громадян України в Русі Опору
- 63.3(4Укр)624.72 Міста-герої
- 63.3(4Укр)624.78 Герої та учасники війни
- 63.3(4Укр)625 Період 1945 – 1955 рр.
- 63.3(4Укр)626 Період 1956 – 1964 рр.
- 63.3(4Укр)627 Період 1965 – 1985 рр.
- 63.3(4Укр)628 Період квітень 1985 – серпень 1991 р.
- 63.3(4Укр)63 Незалежна Українська держава (серпень 1991 –)
- 63.3(4Укр...) Історія окремих народів і місцевостей України
 Підрозділяти за таблицею Територіальних типових ділень.
- 63.3(2) Історія Росії та СРСР
- 63.3(2Рос) Історія Російської Федерації (1991 –)

- 63.3(3) Історія зарубіжних країн в цілому**
- 63.3(4/8) Історія частин світу та окремих зарубіжних країн**
Підрозділяти за таблицею Територіальних типових ділень.
- 63.3(4) Історія Європи**
- 63.3(5) Історія Азії**
- 63.3(6) Історія Африки**
- 63.3(7) Історія Америки**
- 63.3(8) Історія Австралії та Океанії**
- 63.4 Археологія**
- 63.5 Етнографія (етнологія, народознавство)**
Розселення народів світу. Походження окремих народів (етногенез). етнографічне вивчення стародавніх і сучасних народів: поселення, житло, начиння, засоби виробництва, зброя, одяг і прикраси, художня культура та ін.; побут, звичаї, обряди, вірування різних народів. Нові обряди і традиції.
- 63.5(4Укр) Етнографія України**
- 65 ЕКОНОМІКА. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**
Основи економіки. Ринкова економіка. Підприємництво і підприємці. Управління економікою, діловодство та ін. Історія економічної думки.
- 65.04 Економічна географія**
Загальні проблеми економічної географії. Природні умови, ресурси, населення та господарство країни. Економічна географія окремих країн та регіонів. Соціально-економічна географія.
- 65.04(4Укр) Економічна географія України**
- 65.05 Управління економікою. Економічна статистика. Облік. Аналіз**
- 65.050 Управління економікою**
- 65.051 Економічна статистика**
- 65.052 Бухгалтерський облік**
- 65.24 Праця**
Організація праці, продуктивність праці, охорона праці. Трудові ресурси, робоча сила, ринок праці, зайнятість, безробіття, біржі праці.
- 65.26 Фінанси. Кредит. Грошовий обіг**
Державний бюджет. Бюджет сім'ї. Податки. Кредит. Банки. Гроші. Валюта.
- 65.29 Економіка підприємств (фірм)**
Підприємства різних видів (товариства, кооперативи, акціонерні товариства та ін.); управління підприємством (менеджмент, маркетинг); прибуток, ціна, рентабельність.
- 65.3 Окремі галузі господарства**
Економіка промисловості, сільського господарства, військово-промислового комплексу, торгівлі та ін.

- 65.5** **Світова економіка**
Загальні питання світової економіки.
- 65.9** **Економіка окремих країн і регіонів. Економіка Світового океану**
- 65.9(4Укр)** **Економіка України**
- 65.9(3)** **Економіка окремих зарубіжних країн**
Розташування за абеткою назв країн.
- 66** **ПОЛІТИКА. ПОЛІТИЧНА НАУКА**
Політологія (теорія держави, політичної влади, політичних відносин та ін.). Історія політичної думки.
- 66.2** **Політика і сучасне політичне становище в цілому**
Політика і сучасне політичне становище в світі.
- 66.2(4Укр)** **Політика і сучасне політичне становище України**
- 66.2(3)** **Політика і сучасне політичне становище окремих зарубіжних країн**
Розташування за абеткою назв країн.
- 66.3** **Внутрішня політика. Внутрішнє становище**
Література загального характеру про соціальний устрій, політичну систему, політичні режими, внутрішню і національну політику всіх або декількох країн світу.
- 66.3(4Укр)** **Внутрішня політика і внутрішнє становище України**
Соціальний устрій. Політична система (політичний устрій). Соціально-політичні проблеми. Національні відносини, національна політика. Громадсько-політичне життя суспільства. Політичні свята, річниці політичних подій, виборчі кампанії.
- 66.3(4Укр)8** **Персоналії політичних діячів**
Література про державних діячів, діячів партій, громадсько-політичних організацій і т.ін.
Розташування за абеткою прізвищ.
- 66.3(3)** **Внутрішня політика і внутрішнє становище окремих зарубіжних країн**
Розташування за абеткою назв країн.
- 66.4** **Зовнішня політика. Міжнародні відносини. Дипломатія.**
Міждержавні політичні відносини, закономірності сучасного політичного процесу; демілітаризація, політична інтеграція, мирне співіснування. Проблеми роззброєння. Воєнно-політичні конфлікти, кризи, війни та їх політичне урегулювання. Збройні сили ООН. Міжнародні організації (НАТО, ООН, ОБСЄ). Задачі Євросоюзу щодо економічного і політичного об'єднання Європи. Міжнародні відносини між колишніми союзними республіками і країнами СНД. Неурядові (недержавні) міжнародні організації. Міжнародні договори загальнополітичного характеру.

- 66.4(4Укр) Зовнішня політика і міжнародні відносини України**
Визначення місця України в світі, інтеграція в світове співтовариство. Принципи захисту національно-державних інтересів: територіальної цілісності, незалежності держави, національної безпеки та інше. Підтримка співвітчизників за кордоном. Україна і НАТО. Участь у миротворчих акціях, у підготовці та підписанні мирних угод.
- 66.4(3) Зовнішня політика і міжнародні відносини окремих зарубіжних країн**
Розташування за абеткою назв країн.
- 66.6 Політичні партії**
Партійні системи всіх або декількох країн світу: комуністичні, робітничі, соціалістичні, соціал-демократичні, національно-демократичні, ліберальні та інші політичні партії; партії "зелених" та інші.
- 66.69 Політичні партії окремих країн**
Підрозділяти за Таблицею територіальних типових ділень.
- 66.69(4Укр) Політичні партії України**
Розташування за абеткою назв партій.
- 66.7 Суспільно-політичні організації, рухи, союзи**
- 66.72 Робітничий та профспілковий рух, профспілки**
- 66.74 Жіночі рухи та організації**
Міжнародний жіночий рух. Міжнародний жіночий день 8 Березня. Участь жінок у вирішенні соціально-політичних та економічних проблем. Жіночі рухи та організації України (Союз українок, Спілка солдатських матерів та ін.).
- 66.75 Молодіжні рухи та організації**
Міжнародний молодіжний рух. Міжнародні молодіжні організації. Міжнародні дні молоді. Всесвітні форуми, фестивалі, міжнародні конференції молоді. Історія міжнародного молодіжного руху. Участь молоді у вирішенні соціально-політичних та економічних проблем.
□ Міжнародний дитячий рух див. 74.27
- 66.75(4Укр) Молодіжні рухи та організації в Україні**
Українська студентська спілка (УСС), Союз українського студентства (СУС), СПОК, ПЛАСТ, СІЧ, ОБЕЛІСК, СУЗІР'Я, ТРИЗУБ, СУМ, організації скаутів, комсомол та ін.
- 66.75(3) Молодіжні рухи та організації окремих зарубіжних країн**
Розташування за абеткою назв країн.
- 66.76 Рухи та організації солідарності трудящих**
1 Травня, день Паризької комуни та ін. Міста-побратими.
- 66.77 Рухи та організації на захист миру**
Дні миру. Міжнародні премії Миру. Лауреати Міжнародних премій Миру. Міжнародний фонд за виживання і розвиток людства. Рух і організація на захист миру в Україні і окремих зарубіжних країнах.

- 66.79** **Інші громадсько-політичні організації, рухи, союзи**
Неформальні організації, демократичні, націоналістичні та інші рухи. Ветеранський рух та його організації (ветеранів війни, праці, збройних сил, органів правопорядку, ветеранів Афганістану та ін.). Рухи та організації представників станів (організації нащадків дворян, козацькі організації та ін.).
- 67** **ПРАВО. ЮРИДИЧНІ НАУКИ**
- 67.4** **Галузі права**
- 67.400** **Конституційне (державне) право**
Форми державного правління: республіка, монархія. Форми державного устрою: федерація, конфедерація та ін. Символи держави: прапор, герб, гімн, мова, столиця та ін. Конституція – основний закон держави. Виборче право, вибори, референдуми. Глава держави. Законодавча влада. Громадянство. Права та обов'язки громадян. Захист прав особистості.
- 67.401** **Адміністративне право (система органів управління)**
Уряд, органи місцевого управління. Державні нагороди.
- 67.404** **Громадянське та сімейне право**
Основи громадянського законодавства, громадянські кодекси. Майнове право, право власності. Права та обов'язки батьків і дітей: право дитини на захист та ін. Права дітей та підлітків.
- 67.405** **Трудове право та право соціального захисту**
Правове регулювання праці неповнолітніх. Соціальний захист підлітків та молоді.
- 67.407** **Земельне право. Правова охорона природи. Екологічне право**
- 67.408** **Кримінальне право**
Основи кримінального законодавства. Кримінальні кодекси. Кримінальна відповідальність неповнолітніх.
- 67.409** **Кримінально-виконавче (виправно-трудова) право**
Дитячі колонії, спеціалізовані інтернати.
- 67.410** **Громадянсько-процесуальне право (громадянський процес)**
Основи громадянського судочинства, громадянсько-процесуальні кодекси. Правосуддя за окремими громадянськими справами.
- 67.411** **Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)**
Основи кримінального судочинства, кримінально-процесуальні кодекси.
- 67.412** **Міжнародне право**
Захист прав людини. Міжнародні конвенції про права дитини.
- 67.5** **Кримінологія. Криміналістика. Судова експертиза**
- 68** **ВІЙСЬКОВА СПРАВА. ВІЙСЬКОВА НАУКА**
Теорія військового мистецтва. Військово-історична наука. Збройні сили в цілому.

68.49(4Укр) Збройні сили України

Організація збройних сил України. Військова присяга, військова дисципліна. Військові звання; форма одягу та відмінні знаки; військові нагороди. Система військових навчальних закладів: військові академії, училища, коледжі; суворовські, нахімовські, богунські та інші училища. Пропаганда військово-технічних знань. Початкова військова підготовка допризовної молоді. Миротворчі сили України.

68.49(3) Збройні сили окремих зарубіжних країн

68.5 Окремі види збройних сил, родів військ

68.9 Служба з надзвичайних ситуацій

Надзвичайні ситуації; цивільна оборона; наслідки стихійних лих (у мирний час, у повсякденній діяльності, у військовий час). Війська Цивільної оборони, пошуково-рятувальна служба. Основи безпеки життєдіяльності (школа виживання), поведінка людини в надзвичайних ситуаціях.

70 КУЛЬТУРА. НАУКА. ОСВІТА

Література загального характеру.

71 Культура. Культурологія

Культура в цілому. Міжнародне співробітництво в галузі культури. Міжнародні премії в галузі культури.

72 Наука

Наука в цілому. Майбутнє науки. Наука майбутнього. Міжнародне наукове співробітництво. Наука в Україні та зарубіжних країнах. Вчені та наукові співробітники: вчені ступені, звання, премії, нагородження та ін.

72.3 Історія науки в цілому

72.3(4Укр) Історія науки в Україні

73 Науково-інформаційна діяльність

Теорія науково-інформаційної діяльності: інформаційні джерела, потреби, процеси. Історія науково-інформаційної діяльності.

□ Інформатика див. 32.81

□ Електронно-обчислювальні машини див. 32.973

74 Освіта. Педагогічна наука

74п Професія вчителя

74р Спеціальна педагогічна освіта

74.00 Загальна педагогіка

Загальні проблеми та закономірності виховання та навчання.

74.03 Історія освіти та педагогічної думки

Загальні оглядові роботи з історії освіти та педагогічної думки в контексті розвитку релігії, філософії та психології; перспективи освіти, реформа загальноосвітньої та професійної школи. Представники педагогічної думки та діячі народної освіти. Педагогічні ідеї та системи окремих педагогів. Педагогічні погляди вчених, письменників, громадсько-політичних діячів тощо. Історія загальноосвітньої школи.

74.03(4Укр) Історія освіти та педагогічної думки в Україні

74.03(3) Історія освіти та педагогічної думки в окремих зарубіжних країнах

Розташування за абеткою назв країн.

74.04 Організація освіти

Загальні проблеми та принципи організації системи освіти в цілому, організація освіти в країнах світу в цілому, міжнародне співробітництво в галузі організації освіти, освіти та охорони дитинства: Міжнародний рік дитини та ін.

74.04(4Укр) Організація освіти в Україні

Загальні принципи організації системи освіти: поєднання державної та приватної систем освіти, загальнодоступність навчання, рівні права всіх народів на освіту та навчання рідною мовою, принцип зв'язку шкіл з громадськістю та родиною та ін. Освіта і охорона дитинства. Державна політика в галузі освіти: зв'язок з національними та регіональними культурними традиціями, світськість державної системи освіти, демократичний характер управління освітою, свобода і плюралізм в освіті та ін. Система освіти: стаціонарна, вечірня та заочна освіта, курсова система, учнівство.

74.04(3) Організація освіти в зарубіжних країнах

Розташування за абеткою назв країн.

74.05 Неперервна освіта

Теорія, процес, система неперервної освіти. Неформальна освіта. Варіативність освіти.

74.1 Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка

74.2 Загальноосвітня школа. Педагогіка школи

74.20 Педагогіка школи (теорія освіти, навчання та виховання)

74.200 Теорія та методика виховання

Цілісний навчально-виховний процес, діалектика взаємодії процесів виховання та навчання, гуманізація та гуманітаризація навчально-виховного процесу. Процес виховання: цілі, задачі та зміст виховання; взаємозв'язок духовного, фізичного та соціального розвитку особистості; принципи виховання: урахування вікових та індивідуальних особливостей, стимулювання ініціативи, спадкоємність та послідовність виховання, взаємозв'язок виховання з самовихованням, гуманізація та демократизація виховання, захист прав дитини; методи виховання: метод переконання, метод позитивного прикладу та ін. Виховання колективу школярів. Статевовікові та індивідуальні особливості учнів та їх урахування у вихованні.

75.200.5 Окремі напрями виховання школярів

Формування наукового гуманістичного світогляду; моральне виховання; трудове виховання та профорієнтація; економічне, естетичне, фізичне, статеве виховання. Позанавчальна виховна робота. Виховання в різних типах загальноосвітніх шкіл та гуртожитках школярів: в школах повного та подовженого дня, дитячих будинках, сільських школах, школах-інтернатах, в інших типах навчальних закладів (гімназіях, ліцеях, коледжах та ін.).

74.200.58 Позанавчальна (позакласна та позашкільна) виховна робота

Задачі, принципи, зміст та організація позанавчальної роботи; методи, форми, засоби та прийоми позанавчальної роботи. Окремі напрями позанавчальної діяльності: науково-навчальна робота (лекторії, учнівські наукові товариства, конкурси, олімпіади, лекційна робота учнів та ін.), учнівська художня самодіяльність, протипожежна робота з дітьми, вивчення правил дорожнього руху та ін. Робота з дітьми та підлітками за місцем проживання.

74.202 Дидактика (теорія та методика освіти та навчання)

Сутність, цілі та задачі навчання. Принципи навчання. Зміст навчання. Категорії навчання. Диференціація навчання. Навчальні плани та програми і література про них взагалі. Міжпредметні зв'язки, рівні освіти, стандарти освіти. Засоби навчання. Процес навчання та його закономірності. Методи навчання та організація навчального процесу.

74.204 Школоведення

Керівництво школою, педагогічний колектив, учні. Шкільне самоуправління, правове становище та матеріально-побутові умови учнів. Організація навчально-виховної роботи. Методична робота в школі. Облік, звітність і діловодство в школі, документація. Господарська робота в школі, матеріально-технічна база школи. Зв'язок із сім'єю та громадськістю.

74.24 Організація загальноосвітньої школи

Керівництво і управління загальноосвітньою школою: організація управління, інспектування шкіл, методичне керівництво школою. Навчання рідною мовою. Участь громадськості та окремих осіб, приватна ініціатива в організації школи. Типи загальноосвітніх шкіл. Дитячі будинки. Інтернати. Національні школи.

74.26 Методика викладання навчальних предметів в загальноосвітній школі

Література про виховання в процесі викладання навчального предмета, розумове виховання в процесі навчання окремим предметам, методам навчання та організація навчального процесу; методичні розробки для викладачів, навчальні плани та програми і література про них.

Індекс для методики викладання конкретного предмета створюється приєднанням до 74.26 цифрових визначників відповідних ділень класифікації.

74.261 Методика викладання предмета "Ознайомлення з довкіллям"

74.262 Методика викладання природничих наук

74.262.0 Методика викладання природознавства

74.262.01 Методика викладання екології

74.262.21	Методика викладання математики
74.262.22	Методика викладання фізики
74.262.26	Методика викладання астрономії
74.262.4	Методика викладання хімії
74.262.6	Методика викладання географії
74.262.8	Методика викладання біології
74.262.85	Методика викладання ботаніки
74.262.86	Методика викладання зоології
74.262.87	Методика викладання біології людини, антропології
74.263	Методика викладання загальнотехнічних дисциплін та ручної праці в цілому Підрозділяти за абеткою назв окремих технічних дисциплін.
74.263.01	Методика викладання креслення
74.263.2	Методика викладання інформатики та обчислювальної техніки
74.263.9	Методика навчання керування автомобілем
74.264	Методика викладання основ сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва
74.265.1	Методика викладання валеології
74.266	Методика викладання суспільних та гуманітарних наук в цілому
74.266.0	Методика викладання суспільствознавства
74.266.3	Методика викладання історії
74.266.31	Методика викладання вітчизняної історії
74.266.35	Методика викладання українознавства
74.266.5	Методика викладання економічних знань
74.266.504	Методика викладання економічної географії
74.266.6	Методика викладання соціально-політичних знань
74.266.7	Методика викладання основ держави і права
74.266.84	Методика викладання допризовної підготовки
74.266.89	Методика викладання основ безпеки життєдіяльності
74.267.5	Методика викладання фізичної культури
74.267.8	Методика викладання бібліотечно-бібліографічних знань
74.268.0	Методика викладання мов та літератури
74.268.01	Методика викладання інтегрованого курсу "Українська словесність"
74.268.1	Методика викладання мов Підрозділяти за допомогою буквених визначень мов аналогічно 81.2
74.268.1Укр	Методика викладання української мови
74.268.3	Методика викладання літератур

Підрозділяти за допомогою буквених визначень літератур аналогічно 83.3

- 74.268.3(0) Методика викладання світової літератури**
- 74.268.3(4Укр) Методика викладання української літератури**
- 74.268.4 Методика викладання риторики**
- 74.268.5 Методика викладання мистецтва**
- 74.268.51 Методика викладання образотворчого мистецтва**
- 74.268.53 Методика викладання музики та співів**
- 74.268.62 Методика викладання релігієзнавства**
- 74.268.7 Методика викладання філософії**
- 74.268.77 Методика викладання етики**
- 74.268.771 Методика викладання етики та психології сімейного життя**
- 74.268.78 Методика викладання естетики**
- 74.27 Діти. Дитячий рух і організації**
- Міжнародний дитячий рух, міжнародні дитячі організації, Міжнародний комітет дитячих і юнацьких організацій (СІМТА). Діти в цілому.
- 66.75 Молодіжні рухи та організації
- 74.27(4Укр) Діти в Україні (1992 –). Дитячий рух і організації**
- 74.27(3) Діти в зарубіжних країнах. Дитячий рух і організації**
- 74.3 Спеціальні школи. Дефектологія (корекційна педагогіка)**
- Сурдопедагогіка. Тифлопедагогіка. Виховання та навчання сліпоглухонімих. Олігофренопедагогіка. Логопедія. Вивчення, виховання та навчання дітей з іншими аномаліями (нервових, з порушеннями опорно-рухового апарату, поведінки, емоційними розладами, дітей, що страждають на епілепсію, аутизм).
- 74.5 Професійна та спеціальна освіта**
- Теорія, історія та організація професійної та спеціальної освіти в цілому.
- 74.56 Початкова професійна освіта. Професійно-технічна освіта**
- Історія, організація, управління професійно-технічною освітою. Система профтехосвіти, типи навчальних закладів, окремі навчальні заклади: технічні училища (ТУ), професійно-технічні училища (ПТУ), коледжі та ін.
- 74.57 Середня спеціальна освіта**
- 74.58 Вища освіта. Педагогіка вищої освіти**
- 74.6 Спеціалізовані галузі педагогіки**
- Професійна педагогіка (література загального характеру). Порівняльна педагогіка (виявлення схожості та відмінностей в рішенні освітніх та виховних задач у різних народів, в різних країнах і регіонах, на різних етапах розвитку людства, розробка рекомендацій з удосконалення сучасної педагогіки). Етнопедагогіка (література загального характеру). Соціальна педагогіка (педагогічна робота з соціумом, педагогічна робота з соціалізації особистості).
- 74.9 Сімейне виховання та освіта**

Педагогічна просвіта батьків: лекторії, університети для батьків, Будинки педагогічної просвіти та ін. Допомога з боку сім'ї у навчанні дітей: підготовка дітей дошкільного віку до школи, допомога школярам у навчанні, керування читанням дітей.

74.92

Домашня освіта

- 75 Фізична культура і спорт**
Гігієна фізичного виховання: особиста гігієна та режим спортсмена. Спортивна гігієна. Спортивна медицина, спортивний масаж. Спортивні тренування. Засоби фізичного виховання (фізичні вправи). Історія фізичної культури в цілому і в окремих країнах. Професійний спорт, фізична культура і спорт інвалідів.
- 75.4 Організація фізичної культури і спорту**
Міжнародні спортивні установи і організації. Міжнародні спортивні змагання: Олімпійські ігри, ігри на фестивалях молоді, світові спортивні рекорди та ін.
- 75.4(4Укр) Організація фізичної культури і спорту в Україні**
- 75.5 Ігри. Спортивні ігри**
Бадмінтон, баскетбол, бейсбол, водне поло, волейбол, гольф, городки, крикет, біліард, регбі, ручний м'яч, теніс, футбол, хокей, шахи, шашки та ін.
- 75.6 Гімнастика**
- 75.7 Окремі види спорту**
Легка та важка атлетика, бокс, спортивна боротьба, фехтування, рукопашний бій, водний спорт, зимовий спорт, авто-мото-велоспорт, кінний спорт, стрільковий спорт, повітряний спорт, авіамоделний спорт, комплексні види спорту (спортивне багатоборство). Інші види спорту.
- 75.8 Туризм. Альпінізм**
- 76 Засоби масової інформації. Книжкова справа**
- 76.0 Засоби масової інформації (ЗМІ)**
Література загального характеру про засоби масової інформації. Журналістика. Періодичні видання. Робота журналіста, кореспондента, юнкора.
- 76.01 Журналістика**
- 76.02 Періодична преса**
- 76.03 Радіомовлення. Телебачення**
- 76.04 Відео**
- 76.1 Книга. Видавнича справа**
Історія книги, книжкової та видавничої справи
- 77 Дозвілля та відпочинок**
- 78 Бібліотечна справа. Бібліографія**
- 78.3 Бібліотечна справа**
- 78.303 Читання. Робота з книгою**
- 79 Охорона пам'яток природи, історії та культури. Музейна справа. Архівна справа. Колекціонування**
- 80 Філологічні науки в цілому**

81 Мовознавство (наука про мову)

Загальне мовознавство: мова як засіб спілкування, мова та свідомість, знаковість мови, лінгвостеміотика, походження та розвиток мови, письмо, графіка.

81.1 Прикладне мовознавство

Лінгвістичні питання мов програмування, автоматичний переклад та ін.

81.2 Мови світу

Мовна політика. Національна політика держав в галузі мови. Багатомовні словники. Групи мов.

Література з окремих мов підрозділяється за абеткою мов. Українська мова виділяється поза абеткою на перше місце. Індекс створюється шляхом приєднання до 81.2 початкових літер назв мови.

Спеціальні типові ділення

- 03 Історія мови
- 1 Фонетика
- 2 Граматика
- 3 Лексикологія
- 4 Словники
- 5 Лінгвістика тексту. Стилїстика. Культура мови
- 7 Переклад
- 8 Письмо. Графіка
- 9 Викладання та практичне вивчення мови
- 920 Азбуки та букварі
- 921 Навчальні видання для початкової школи
- 922 Навчальні видання для середньої школи
- 923 Навчальні видання для вищої школи
- 93 Хрестоматії. Книги для читання. Адаптовані видання
- 97 Навчальні видання для спеціальних шкіл

81.2Укр Українська мова

81.2Англ Англійська мова

81.2Ісп Іспанська мова

81.2Іта Італійська мова

81.2Нім Німецька мова

81.2Рос Російська мова

81.2Фра Французька мова

81.8 Штучні (міжнародні, допоміжні) мови

Есперанто, волапюк та ін.

82 Фольклористика (збирання та вивчення творів усної народної творчості)

Література про усну народну творчість, про твори народних поетів, творчість яких знаходиться на межі фольклору та літератури, про твори фольклору давнього світу, а також біографії фольклористів.

82.3(0) Світовий фольклор

82.3(4Укр) Фольклор України

82.3(4Укр=Укр) Український фольклор

82.3(3) Фольклор зарубіжних країн

83 Літературознавство

Історія літературознавства та критики. Літературні напрями, художній метод. Вчення про види та будову творів художньої літератури (поетика): стиль, образ, тип, характер та ін.

83.3 Історія та критика світової літератури і літератури окремих країн

83.3я92 Літературні ігри та вікторини

83.3(0) Світова література. Історія та критика

Література Середніх віків, епохи Відродження, Візантії. Література Нового часу (1640-1918). Література ХХ ст. (1918 –). Літератури, об'єднані за мовною ознакою. Література всіх або декількох країн.

83.3(0)3 Література давнього світу

Література Давнього Сходу, антична література.

83.3(0)4 Література Середньовіччя та епохи Відродження (V – 1-а пол. XVII ст.)

83.3(0)5 Література Нового часу (1640 – 1918)

83.3(0)6 Література ХХ ст. (1918 –)

83.3(0)941 Давньоруська (давньослов'янська) література. Література Київської Русі

83.3(4Укр) Українська література

83.3(4Укр)1 Українська література з найдавніших часів до ХХ ст.

83.3(4Укр)6 Українська література ХХ ст.

83.3(2Рос) Російська література

83.3(2Рос)1 Російська література найдавніших часів до ХХ ст.

83.3(2Рос)6 Російська література ХХ ст.

83.3(4/8) Література окремих зарубіжних країн

Розташовується за таблицею Територіальних типових ділень

83.7 Ораторське мистецтво

84 Художня література (твори)

Спеціальні типові ділення

для деталізації матеріалу в межах світової літератури та окремих національних літератур в цілому та за періодами:

- 4 Прозові жанри
- 442 Казки
- 445 Фантастика
- 5 Віршовані жанри
- 53 Пісні
- 6 Драматичні жанри
- 7 Жанри та форми сатири та гумору
- 80 Комікси

84(0) Світова література (твори)

84(0)3 Твори літератури давнього світу

- 84(0)4 Твори літератури Середньовіччя та епохи Відродження (V – 1-а пол. XVII ст.)
- 84(0)5 Твори літератури Нового часу (1640 – 1918)
- 84(0)6 Твори літератури XX ст. (1918 –)
- 84(0)941 Давньоруська (давньослов'янська) література. Література Київської Русі
- 84(4Укр) Твори української літератури
- 84(4Укр)1 Твори української літератури з найдавніших часів до XX ст.
- 84(4Укр)6 Твори української літератури XX ст.
- 84(2Рос) Твори російської літератури
- 84(2Рос)1 Твори російської літератури з найдавніших часів до XX ст.
- 84(2Рос)6 Твори російської літератури XX ст.
- 84(4/8) Твори літератури окремих зарубіжних країн
Розташовуються за таблицею Територіальних типових ділень.
- 84.2 Фольклор (твори)**
За невеликої кількості творів усної народної творчості (текстів) радимо збирати їх в розділі 82 Фольклористика, використовуючи типове ділення –б.
- 84.2(0) Світовий фольклор
- 84.2(4Укр) Фольклор України
- 84.2(4Укр=Укр) Український фольклор
- 84.2(3) Фольклор зарубіжних країн
- 85 Мистецтво**
- 85.1 Образотворче мистецтво та архітектура
- 85.101 Охорона пам'яток мистецтва. Художні музеї, колекції, зібрання
- 85.103(4Укр) Образотворче мистецтво України
- 85.103(3) Образотворче мистецтво зарубіжних країн
- 85.11 Архітектура
- 85.12 Декоративно-прикладне мистецтво
- 85.13 Скульптура
- 85.14 Живопис
- 85.15 Графіка
- 85.16 Художня фотографія
- 85.3 Музика та видовищні мистецтва
- 85.3я92 Художня самодіяльність
- 85.31 Музика
- 85.31р Спеціальна музична освіта
- 85.32 Танці (хореографія)

- 85.33** **Театр**
- 85.338** **Театр для дітей**
- 85.34** **Свята, ялинки, карнавали**
- Знаменні календарні та ювілейні дати, тематичні, галузеві, місцеві, фольклорні та інші свята. Сценарії театралізованих свят.
- Організація художньої самодіяльності школярів див. 74.200.58
 - Сценарії для художньої самодіяльності див. 85.79
- 85.35** **Цирк**
- 85.36** **Естрада**
- 85.37** **Кіномистецтво**
- 85.378** **Дитяче кіно**
- 85.38** **Художнє радіомовлення та телебачення**
- 85.7** **Художня самодіяльність**
- Організація художньої самодіяльності школярів див. 74.200.58
- 85.79** **Сценарії для художньої самодіяльності**
- Літературні тексти, видані як репертуар для художньої самодіяльності.
- Сценарії театралізованих свят див. 85.34
- 86** **Релігія. Містика. Вільнодумство**
- 86.2** **Релігієзнавство**
- Походження та історія релігії. Релігія та філософія. Релігія та наука. Релігія та мораль. Релігія та мистецтво. Релігія та національне питання. Релігія та праця. Релігія та військова служба та ін.
- 86.3** **Окремі релігії**
- Спеціальні типові ділення*
- 2 Священні книги
 - 3 Історія релігії та церкви. Походження релігії
 - 4 Релігійні вірування. Віровчення. Богослів'я
 - 42 Релігійна догматика. (Символ віри та ін.)
 - 43 Релігійна етика. Моральне богослів'я
 - 5 Релігійний культ. Релігійна практика. (Богослужіння, таїнства, обряди та ін. Молитвослови, требники та ін.)
 - 505 Місця відправлення культу (церкви, храми, мечеті, синагоги та ін.)
 - 52 Релігійні свята
 - 574 Культ пророків та святих. Агіографія. Паломництво
 - 6 Церква та інші релігійні організації. (Духовенство та інші служителі культу; чернецтво; монастирі; чернецькі ордени; духовна освіта; місіонерство та ін.)
- 86.31** **Ранні форми релігії. Релігія давнього світу**
- Вірування та культу первісного суспільства, зниклі релігії.
- 86.33** **Релігії Сходу**
- Індуїзм, джайнізм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм та ін.
- 86.35** **Будизм**
- 86.36** **Іудаїзм**

- 86.37** **Християнство**
- 86.372** **Православ'я**
- 86.375** **Католицизм**
- 86.376** **Протестантизм**
 Лютеранство, кальвінізм, англіканство, баптизм, квакери, методисти, ієговісти, адвентисти, п'ятидесятники.
- 86.38** **Іслам (мусульманство)**
 Сунізм, шіїзм, суфізм (ісламський містицизм) та ін.
- 86.39** **Форми нетрадиційної релігійності**
 Сучасні нетрадиційні культури і тоталітарні секти (Всесвітнє Біле Братство, муніти, кришнаїти, Ананда Марга, церква саєнтології Р.Хаббарда та ін.).
- 86.4** **Містика**
 Позаконфесійні форми містики.
- 86.41** **Магія, мантика (ворожіння)**
 Ворожіння, чаклунство, чародійство, знахарство, шаманство, замовляння, заклинання та ін. види магії. Графологія, віщування, хіромантія, фізіогноміка, френологія та ін. Ворожільна література, сонники та ін.
- 86.42** **Окультизм. Окультні науки**
 Езотерична та екзотерична література, вчення про макро- та мікрокосмос, алхімія, астрологія, спиритизм, окультна доктрина масонства, теософія (С.П.Блаватська та ін.), Агні-Йога (вчення Рерихів), антропософія (Р.Штайнер).
- 86.7** **Вільнодумство**
 Теорія та історія всіх форм антирелігійного вільнодумства (атеїзм, світський гуманізм та ін.).
- 87** **Філософія. Логіка. Етика. Естетика**
- 87.3** **Історія філософії**
 Література загального характеру з історії філософської думки в цілому, в окремі періоди, в окремих країнах, твори філософів та література про них, а також література про філософські погляди вчених, письменників, державних і громадських діячів.
- 87.3 (4Укр)** **Історія філософської думки в Україні**
- 87.4** **Логіка (наука про закони та форми мислення)**
- 87.7** **Етика (наука про мораль)**
 Категорії та норми етики: обов'язок, відповідальність, совість, добро і зло, честь, гідність, дружба та ін. Мораль прав людини, економіки, науки, культури, мораль та окремі форми духовного життя та ін. Індивідуальна етика: моральні пошуки, вибір, обов'язки особистості, самоконтроль, чесноти і пороки особистості.
- 87.703.7** **Моральні проблеми кохання, сім'ї, сексу**
- 87.774** **Культура поведінки. Етикет**

87.8 Естетика (наука про прекрасне, про загальні закони художньої творчості)

Естетичні категорії: прекрасне та потворне, піднесене, трагічне, комічне; естетичний смак, естетичні цінності, естетичний ідеал та ін.

88 Психологія

Історія психології, розвиток психіки: порівняння психіки тварин і людини, зоопсихологія. Загальна психологія: психіка та свідомість; психічні процеси та стан: відчуття, сприйняття, пам'ять та уявлення, мислення та мова, уява (фантазія), увага, емоції та почуття, воля; психологія поведінки, психологія особистості (здібності, обдарованості, темперамент, характер), психологія статі та ін.

88.4 Психологія окремих видів діяльності

Психологія праці: психологія професій, профвідбір, профорієнтація. Інженерна (технічна) психологія, психологія читання, психологія творчості, педагогічна психологія, медична психологія, психологія суїцида, практична (консультативна) психологія та ін.

88.5 Соціальна психологія

Психологія соціальних груп, колективів. Формування, самоствердження, самовиховання особистості. Психологія спілкування (комунікативності), впливу та взаємовпливу людей.

88.6 Особливі стани та явища психіки

"Таємничі" прояви психіки та їхнє наукове пояснення: сновидіння, гіпноз, телепатичні явища, ясновидення, парапсихологія, екстрасенси та ін.

88.8 Дитяча психологія

9 ЛІТЕРАТУРА УНІВЕРСАЛЬНОГО ЗМІСТУ

91 Бібліографічні посібники (покажчики, списки, огляди)

Бібліографічні посібники універсального змісту.

91.9 Галузеві бібліографічні посібники (покажчики, списки, огляди)

Індекс утворюється шляхом приєднання відповідної галузі знань, наприклад: "91.9:2 Бібліографічні посібники з природознавства" з повторним відображенням у відповідних підрозділах класифікації.

92 Довідкові видання

Енциклопедії. Словники. Довідники. Адресні книги. Календарі та ін. Галузеві довідкові видання збираються у відповідних підрозділах класифікації.

94 Серії. Збірники

94.8 Збірники цитат, думок, афоризмів

95 Журнали

Розташування за абеткою назв журналів. Галузеві журнали повторно відображаються у відповідних підрозділах класифікації. У разі наявності абеткової картотеки журналів індекс 95 у каталозі можна не виділяти.

99.2 Збірники ігор, розваг, саморобок

99.2с

Ігрові автомати (тренажери)

ТАБЛИЦІ ТИПОВИХ ДІЛЕНЬ

ТАБЛИЦІ ЗАГАЛЬНИХ ТИПОВИХ ДІЛЕНЬ (ЗТД)

- г** **Історія науки. Діячі науки**
Література ретроспективного характеру, загальні оглядові матеріали, які характеризують стан науки та науково-дослідної роботи на визначеному етапі розвитку; література з історії шкіл та напрямів, з історії наукових відкриттів та винаходів. Література про окремих діячів (персоналії). Наприклад:
39.6г(4Укр) Історія міжпланетних сполучень. Біографії льотчиків-космонавтів
39.6г(4Укр)Каденюк
- ж** **Наукові та культурні зв'язки**
Міжнародні та внутрішні (міжобласні, між навчальними закладами та ін.) зв'язки (співробітництво) в галузі науки, техніки, культури.
- л5** **Аматорські гуртки, товариства, об'єднання**
Аматорські лабораторії, станції, кабінети та ін.
У галузевих відділах вживається з відповідними формулюваннями:
"30л5 Станції юних техніків, будинки технічної творчості, гуртки юних техніків"; "39.4л5 Клуби юних моряків"; "39.2л5 Дитячі залізниці" та ін.
- лб** **Заклади охорони пам'яток природи, історії та культури. Музеї. Виставки. Архіви**
- л8** **Експедиції. Екскурсії**
- н** **Техніка безпеки**
- п** **Професії. Спеціальності**
Професійна етика та ін. Характеристика професії та спеціальності. Визначення придатності до професії (професіограми).
- р** **Вивчення та викладання науки, предмета. Спеціальна освіта**
Зміст та методика викладання: методи, організаційні форми та засоби навчання; керівництво навчальним закладом, педагогічний колектив, учні, студенти, навчально-виховна робота та ін.
- с** **Техніка та організація експериментальної роботи і практичної діяльності**
- у** **Винахідництво, раціоналізація. Патентна справа**
- ф** **Науково-інформаційна діяльність. Пропаганда досягнень науки, техніки та передового досвіду**
- ц** **Стандартизація**
- я1** **Бібліографічні посібники**
- я2** **Довідкові видання**
- я43** **Збірки творів різних авторів**
- я44** **Збірки творів одного автора**
- я48** **Збірники цитат, думок, афоризмів**

я5 Серіальні видання

я6 Нетекстові видання

Образотворчі видання: альбоми, листівки, комікси та ін. Фотодокументи. Афіши. Карти, атласи. Діаграми, графіки, схеми, креслення.

Під діленням я6 збираються ті види нетекстових видань, які опрацьовуються як книги.

я7 Навчальні видання

Спеціальні типові ділення

- 1 Підручники
- 2 Лекції, конспекти лекцій
- 3 Хрестоматії, книги для читання
- 4 Задачники, збірники вправ
- 5 Посібники для лабораторних робіт та інших практичних занять
- 7 Наочні посібники
- 8 Прилади, апарати, інструменти
- 9 Інше (зошити з предметів)

я70 Навчальні видання для дошкільників

я71 Навчальні видання для початкової школи

я72 Навчальні видання для середньої школи

я721 Навчальні видання для середньої загальноосвітньої школи

я721.6 Навчальні видання для поглибленого вивчення окремих предметів в середній загальноосвітній школі

я722 Навчальні видання для закладів професійно-технічної освіти

я729 Навчальні видання для підготовки до вступу у вищу школу

я78 Навчальні видання для самоосвіти

я79 Навчальні видання для інших форм навчання та категорій учнів

я9 Популярні видання

я92 Видання для дозвілля

Опис ігор, розваг (вікторин, шарад, ребусів, кросвордів, головоломок та ін.), саморобок.

У відділах 84 та 85 використовується з формулюванням "Самодіяльна творчість".

В інших відділах використовується з формулюванням:

- 20я92 Цікаве природознавство
- 24я92 Цікава хімія
- 30я92 Технічні саморобки
- 37.1я92 Саморобки з дерева та ін.

ТАБЛИЦЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ТИПОВИХ ДІЛЕНЬ (ТТД)

Основні ділення

- (0) Весь світ. Всі країни
- (2) Росія. СРСР
- (3) Зарубіжні країни в цілому
- (4) Європа
- (5) Азія
- (6) Африка
- (7) Америка
- (8) Австралія та Океанія
- (9) Світовий океан. Океани та моря

Спеціальні типові ділення

для підрозділу територій за адміністративно-територіальною ознакою

Під час індексування територій замість крапок проставляється індекс світу, частини світу, країни, області та ін.

Адміністративні території, як і країни, розташовуються за абеткою назв. Індекс адміністративної території створюється приєднанням до відповідного ділення СТД трьох початкових літер назви території.

(...-2) Міста та інші населені пункти

(...-4) Краї та області

Для зарубіжних країн застосовується з відповідними назвами адміністративно-територіальних одиниць (землі, провінції, штати, кантони, департаменти та ін.).

(...-5) Райони

(...-6) Автономні республіки, області та округи

(...-9) Історичні області

(0) Весь світ. Всі країни

Півкулі. Євразія. Групи країн різних частин світу.

(00) Полярні країни

Арктика. Антарктика: Антарктида.

(2) Росія. СРСР

Під індексом (2) та його підрозділами збирається література про дореволюційну Росію, СРСР, включаючи РСФСР, та про Російську Федерацію.

Колишні союзні республіки, які стали суверенними державами, відображаються під тією частиною світу, де вони розташовані:

□ Україна див. (4Укр)

(2Рос) Російська Федерація (1991 –)

(3) Зарубіжні країни в цілому

У підрозділах класифікації, де немає необхідності в подальшій деталізації, під індексом (3) збирається також література по окремих зарубіжних країнах. У цьому випадку підрозділи індексів (4/8) не використовуються.

(4/8) Частина світу. Окремі країни*

(4) Європа

(4Укр) Україна

Україна умовно виділяється на перше місце незалежно від прийнятої в ББК послідовності знаків.

(4Укр-2Київ) м.Київ

(4Укр-4Він) Вінницька обл.

(4Укр-4Вол) Волинська обл.

(4Укр-4Дні) Дніпропетровська обл.

(4Укр-4Дон) Донецька обл.

(4Укр-4Жит) Житомирська обл.

(4Укр-4Зак) Закарпатська обл.

(4Укр-4Зап) Запорізька обл.

(4Укр-4Іва) Івано-Франківська обл.

(4Укр-4Киї) Київська обл.

(4Укр-4Кір) Кіровоградська обл.

(4Укр-4Луг) Луганська обл.

(4Укр-4Льв) Львівська обл.

(4Укр-4Мик) Миколаївська обл.

(4Укр-4Оде) Одеська обл.

(4Укр-4Пол) Полтавська обл.

(4Укр-4Рів) Рівненська обл.

(4Укр-4Сум) Сумська обл.

(4Укр-4Тер) Тернопільська обл.

(4Укр-4Хар) Харківська обл.

(4Укр-4Хес) Херсонська обл.

(4Укр-4Хме) Хмельницька обл.

(4Укр-4Чек) Черкаська обл.

(4Укр-4Чен) Чернівецька обл.

(4Укр-4Чер) Чернігівська обл.

(4Укр-6Крм) Республіка Крим

(4Авт) Австрія

(4Бел) Бельгія

(4Біл) Білорусь

(4Бол) Болгарія

(4Вел) Великобританія

(4Гре) Греція

(4Дан) Данія

(4Ест) Естонія

(4Ірл) Ірландія

(4Ісп) Іспанія

(4Іта) Італія

(4Лат) Латвія

(4Лит) Литва

(4Мак) Македонія (1992 –)

(4Мол) Молдова

(4Нім) Німеччина

* Вибірково

(4Пол)	Польща
(4Рум)	Румунія
(4ЮгС)	Сербія і Чорногорія
(4Сла)	Словакія (1993 –)
(4Сло)	Словенія (1992 –)
(4Уго)	Угорщина
(4Фін)	Фінляндія
(4Фра)	Франція
(4Хор)	Хорватія
(4Чес)	Чеська Республіка (1993 –)
(4Чех)	Чехословаччина (до 1993 р.)
(4Шва)	Швейцарія
(4Шве)	Швеція
(4Юго)	Югославія
(5)	Азія
(5Азе)	Азербайджан
(5Афг)	Афганістан
(5Вір)	Вірменія
(5Вєт)	В'єтнам
(5Гру)	Грузія
(5Ізр)	Ізраїль
(5Інд)	Індія
(5Інз)	Індонезія
(5Ірк)	Ірак
(5Ірн)	Іран
(5Каз)	Казахстан
(5Кир)	Киргизстан
(5Кит)	Китай
(5Коо)	Корейська Народна Демократична Республіка (КНДР)
(5Кор)	Корея Республіка
(5Мон)	Монголія
(5ОбЕ)	Об'єднані Арабські Емірати
(5Пак)	Пакістан
(5Сау)	Саудівська Аравія
(5Син)	Сингапур
(5Сир)	Сирія
(5Тад)	Таджикистан
(5Туч)	Туреччина
(5Тур)	Туркменистан
(5Узб)	Узбекистан
(5Япо)	Японія
(6)	Африка
(7)	Америка
(7Арг)	Аргентина
(7Бра)	Бразилія
(7Вен)	Венесуела

(7Грн) Гренландія
(7Кан) Канада
(7Кол) Колумбія
(7Куб) Куба
(7Мек) Мексика
(7Нік) Нікарагуа
(7Пан) Панама
(7Пар) Парагвай
(7Пер) Перу
(7Сал) Сальвадор
(7Спо) Сполучені Штати Америки
(7Уру) Уругвай
(7Чил) Чилі
(7Яма) Ямайка

(8) Австралія та Океанія

(8Авс) Австралія

(85) Океанія

(9) Світовий океан. Океани та моря

(91) Північний Льодовитий океан

(92) Атлантичний океан

(93) Індійський океан

(94) Тихий океан

(95) Південний океан

Води Антарктики

(99) Внутрішні моря